

ศักยภาพของอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางใช้ใน ทางการแพทย์ของไทย

ธันวาคม 2563

RTEC Rubber Intelligence

ที่ผ่านมาภาพรวมอุตสาหกรรมวัสดุและเครื่องมือทางการแพทย์ของไทยถือว่าเติบโตได้ดี เนื่องจากความต้องการบริการด้านสุขภาพ และปัญหาสุขภาพของประชาชนมีเพิ่มขึ้น รวมถึงจำนวนประชากรในประเทศเพิ่มขึ้น และมีสัดส่วนผู้สูงอายุต่อจำนวนประชากรขยายตัวเพิ่มเป็นร้อยละ 16 นอกจากนี้ความต้องการผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ของตลาดโลกขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และรัฐบาลมีนโยบายให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และศูนย์กลางการส่งออกเครื่องมือแพทย์ของภูมิภาค (Medical Hub) ทำให้ไทยมีบทบาทสำคัญทั้งการผลิต นำเข้าและการส่งออกวัสดุและเครื่องมือทางการแพทย์ที่สำคัญของกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวหนุนให้อุตสาหกรรมวัสดุและเครื่องมือทางการแพทย์ของไทยเติบโต และส่งผลต่อตลาดผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ให้เติบโตตามไปด้วย

▶ ประเภทของเครื่องมือทางการแพทย์

เนื่องจากเครื่องมือทางการแพทย์มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) จึงได้จัดประเภทของเครื่องมือแพทย์ที่ไม่ใช่เครื่องมือแพทย์สำหรับการวินิจฉัยภายนอกร่างกายตามความเสี่ยง พ.ศ.2558 เพื่อให้การควบคุมและกำกับดูแลเครื่องมือทางการแพทย์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการควบคุมเครื่องมือแพทย์ในระดับภูมิภาคอาเซียนและสากล และเพื่อให้การใช้เครื่องมือแพทย์เป็นไปอย่างปลอดภัยและการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นไปอย่างเหมาะสม¹ โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

ประเภทความเสี่ยง	ผลกระทบ
1. เครื่องมือแพทย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ	เครื่องมือวินิจฉัยเป็นส่วนใหญ่ และไม่ส่งผลต่อผู้บริโภค มีทั้งผ่านและไม่ผ่านสเตอริไรซ์ เช่น ถุงมือยาง ถุงเก็บปัสสาวะ เป็นต้น
2. เครื่องมือแพทย์ที่มีความเสี่ยงปานกลางระดับต่ำ	เครื่องมือแพทย์ที่หากใช้กับผู้ป่วยเกิดความผิดพลาดแล้วผู้ใช้เครื่องมือยังสามารถไปขัดขวางได้/ตรวจสอบได้ หรือมีมาตรฐานพิเศษควบคุม เช่น สายสวนปัสสาวะ ถุงเลือด เป็นต้น
3. เครื่องมือแพทย์ที่มีความเสี่ยงปานกลางระดับสูง	เครื่องมือแพทย์ที่หากใช้กับผู้ป่วยเกิดความผิดพลาด ผู้ป่วยจะอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นภัยคุกคามต่อชีวิต หรือเกิดผลกระทบทางลบที่สำคัญ
4. เครื่องมือแพทย์ที่มีความเสี่ยงสูง	เครื่องมือแพทย์ที่หากใช้กับผู้ป่วยเกิดความผิดพลาดแล้วผู้ใช้เครื่องมือไม่สามารถไปขัดขวางได้/ให้การช่วยเหลือได้ทัน อาจทำให้ผู้ป่วยเป็นอันตรายหรือป่วยเพิ่มขึ้น เช่น วัสดุฝังใน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามเครื่องมือทางการแพทย์อาจจำแนกตามลักษณะการใช้งานได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. วัสดุสิ้นเปลืองทางการแพทย์ (Single-used Device) คือ วัสดุทางการแพทย์ที่ใช้ในการรักษาพยาบาลทั่วไป สามารถผลิตได้โดยไม่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น ถุงมือยาง หลอดฉีดยา เข็มฉีดยา หลอดสวน แกนสอด อุปกรณ์และวัสดุทางทันตกรรม อุปกรณ์และเครื่องมืออื่นๆ ที่เกี่ยวกับนัยน์ตา เป็นต้น
2. วัสดุฝังในร่างกาย (Implant Materials) เป็นวัสดุที่ใช้ฝังในร่างกายเพื่อการซ่อมแซม ต้องสัมผัสกับเนื้อเยื่อนั้นๆ จึงเป็นวัสดุทางการแพทย์ที่ต้องมีมาตรฐานควบคุมอย่างเข้มงวด เช่น ข้อเทียม แผ่นเหล็กตามกระดูก หัวใจเทียม เป็นต้น

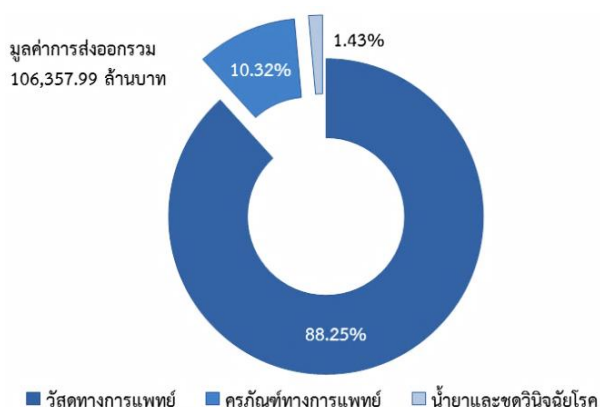
¹ “หลักเกณฑ์การจัดประเภทเครื่องมือแพทย์ตามความเสี่ยง” กองควบคุมเครื่องมือแพทย์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.), มีนาคม 2561

3. **ครุภัณฑ์ทางการแพทย์ (Durable Medical Device)** คือ เครื่องมือทางการแพทย์ที่มีอายุการใช้งานยาวนาน ไม่ต่ำกว่า 1 ปี ครอบคลุมตั้งแต่เครื่องมือที่ไม่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น ชุดปฐมพยาบาล รถเข็นผู้ป่วย เตียงคนไข้ รวมไปถึงอุปกรณ์และเครื่องมือใช้ในทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ เช่น เครื่องมือทางศัลยกรรม ทันตกรรม เครื่องวินิจฉัยโรคด้วยไฟฟ้า และเครื่องเอกซเรย์ เป็นต้น
4. **น้ำยาและชุดวินิจฉัยโรค (Reagent and Test Kits)** คือ เครื่องมืออุปกรณ์ในการวินิจฉัยโรค รวมถึงน้ำยาเคมีที่ใช้สำหรับเตรียมหรือเก็บตัวอย่างจากร่างกาย เช่น น้ำยาทดสอบกรุปเลือด ชุดตรวจครรภ์ น้ำยาล้างไต ชุดตรวจการติดเชื้อ HIV เป็นต้น

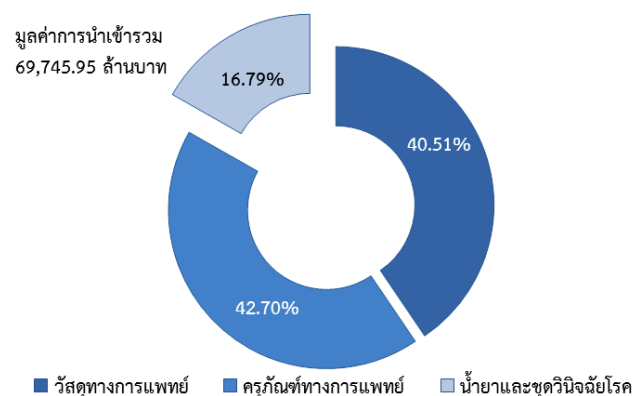
► อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ของไทย

● ภาพรวมการส่งออกและนำเข้าวัสดุและเครื่องมือทางการแพทย์ของไทย

ในปี พ.ศ.2562 สัดส่วนภาพรวมมูลค่าการส่งออกและนำเข้าวัสดุและเครื่องมือทางการแพทย์ของประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 60 : 40 มีมูลค่าการส่งออกรวม 106,357.99 ล้านบาท² เป็นผลิตภัณฑ์กลุ่มวัสดุทางการแพทย์³ มากถึงร้อยละ 88.25 (มูลค่าประมาณ 9 หมื่นล้านบาท) และมีอัตราการเติบโต (CAGR) ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2558-2562 ร้อยละ 3.06 ตลาดส่งออกหลักคือ สหรัฐฯ ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ เยอรมนี ฝรั่งเศส จีน ในขณะที่มีมูลค่าการนำเข้า 69,745.95 ล้านบาท ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์กลุ่มครุภัณฑ์ทางการแพทย์ (เครื่องมือแพทย์) และกลุ่มวัสดุสิ้นเปลืองทางการแพทย์ (เวชภัณฑ์) ร้อยละ 42.7 และ 40.51 ตามลำดับ แหล่งนำเข้าหลักคือ จีน สหรัฐฯ เวียดนาม ไอร์แลนด์ เม็กซิโก (รูปที่ 1 และ 2)

รูปที่ 1 มูลค่าการส่งออกวัสดุและอุปกรณ์ทางการแพทย์
ของไทยในปี พ.ศ. 2562

รูปที่ 2 มูลค่าการนำเข้าวัสดุและอุปกรณ์ทางการแพทย์ของ
ไทยในปี พ.ศ. 2562

โดยภาพรวมแล้ว สัดส่วนการผลิตและการค้าวัสดุทางการแพทย์ของไทยยังกระจุกตัวอยู่ที่เวชภัณฑ์ทางการแพทย์ เช่น ถุงมือยางทางการแพทย์ ถุงยางอนามัยฯ เนื่องจากไทยได้รับประโยชน์จากวัตถุดิบพื้นฐานที่ผลิตในประเทศคือ ยางพารา อีกทั้งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิต ในขณะเดียวกันไทยยังมีการนำเข้าเวชภัณฑ์ทางการแพทย์บางรายการสูง เช่น สายสวน หลอดและเข็มฉีดยา อวัยวะเทียม รวมถึงมีการนำเข้าครุภัณฑ์ทางการแพทย์สูงเช่นเดียวกัน เช่น เครื่องอัลตราซาวด์/เอ็กซเรย์ เครื่องตรวจวัดคลื่นหัวใจ เนื่องจากประเทศไทยยังไม่สามารถผลิตใช้ได้เองในประเทศ และต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิต

² ข้อมูลตัวเลขจาก Medical Intelligent Unit (MedIU) ซึ่งผลิตภัณฑ์กลุ่มวัสดุฝังในร่างกายรวมอยู่ในกลุ่มวัสดุทางการแพทย์

³ วัสดุหรือเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์จำนวน 80 พิกัดศุลกากร รายการสำคัญได้แก่ ถุงมือผ่าตัด, ถุงมือตรวจโรค, ถุงยางอนามัย, สายสวน, จุกยา, จุกนม, สายน้ำเกลือ วัสดุทางทันตกรรม, วัสดุใช้งานเกี่ยวกับนัยน์ตา, หน้ากากอนามัย, วัสดุพันและปิดแผล, เ็น/ไหมเย็บแผล, ข้อต่อเทียม ฯ

● สถานภาพของอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ของไทย

การผลิต

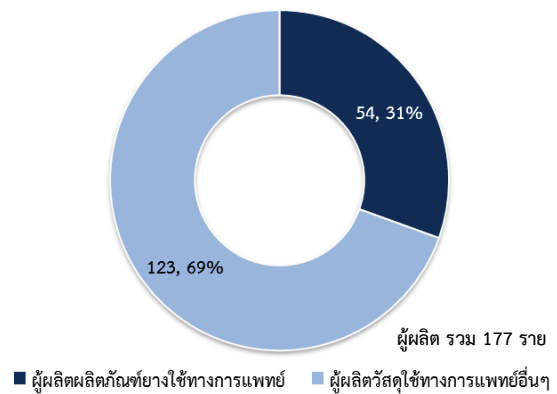
อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ของไทย⁴ ถือได้ว่ามีบทบาทอย่างมากต่ออุตสาหกรรมเครื่องมือทางการแพทย์ เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีปริมาณการใช้ทั่วโลกสูง และไทยมีศักยภาพในการผลิตเพื่อส่งออกไปยังตลาดโลกสูง เช่นเดียวกัน ซึ่งสามารถสร้างรายได้จากการส่งออกถึงราว 4.5 หมื่นล้านบาทต่อปี โดยได้ประโยชน์จากการที่ไทยเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบยางพารามากเป็นอันดับหนึ่งของโลก สำหรับผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ที่ผลิตในประเทศ เช่น ถุงมือผ่าตัด ถุงมือตรวจโรค ถุงยางอนามัย จุกยา จุกนม สายน้ำเกลือฯ

ปัจจุบันประเทศไทยมีผู้ประกอบการผลิตผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์จำนวน 54 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 31 ของจำนวนผู้ผลิตวัสดุใช้ในการแพทย์ทั้งหมดซึ่งมีจำนวน 177 ราย ส่วนใหญ่ผลิตถุงมือทางการแพทย์ (ถุงมือตรวจโรคและถุงมือผ่าตัดมากถึงร้อยละ 46) แบ่งเป็นบริษัทคนไทย 26 ราย บริษัทร่วมทุน 17 ราย และบริษัทต่างชาติ 11 ราย⁵

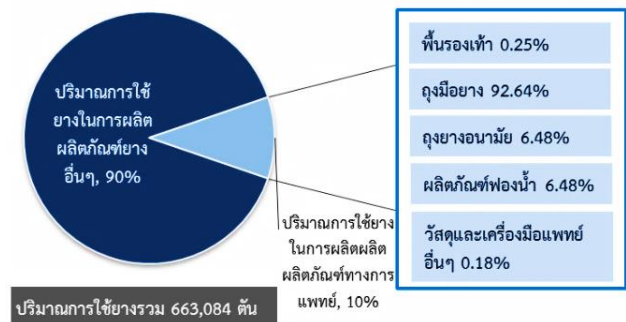
ผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้ไม่ต้องใช้เทคโนโลยีการผลิตขั้นสูงและมีกระบวนการผลิตไม่ซับซ้อน มีตลาดรองรับทั้งในและต่างประเทศ โดยมีสัดส่วนตลาดต่างประเทศมากกว่าร้อยละ 90 ประกอบกับในปีนี้เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทั่วโลก หนุนให้ความต้องการใช้ถุงมือทางการแพทย์ขยายตัวเร่งมาก ส่งผลให้มีผู้ผลิตรายใหญ่ในประเทศหลายรายต่างเร่งขยายกำลังการผลิตเพื่อรองรับอุปสงค์ที่ขยายตัวขึ้นมาก และมีนักลงทุนต่างชาติสนใจเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น

หากพิจารณาในแง่ปริมาณการใช้ยางธรรมชาติทั้งในส่วนของการใช้ผลิตผลิตภัณฑ์ใช้ในทางการแพทย์และผลิตภัณฑ์ยางเพื่อสุขภาพอื่นๆ เช่น หมอน ที่นอน รองเท้าเพื่อสุขภาพ ยังจัดได้ว่าประเทศไทยยังมีสัดส่วนปริมาณการใช้ยางค่อนข้างน้อย โดยในปี พ.ศ.2562 มีปริมาณการใช้ 69,491 ตัน⁶ หรือเพียงประมาณร้อยละ 10 ของปริมาณการใช้ยางในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางโดยรวม และสินค้าที่ผลิตส่วนใหญ่ยังมีมูลค่าเพิ่มต่ำ (รูปที่ 4)

นอกจากผู้ผลิตจะใช้ยางธรรมชาติในการผลิตแล้ว ยังมีการใช้ยางสังเคราะห์ในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์บางรายการซึ่งมีสมบัติด้านความปลอดภัยและความเสี่ยงต่อร่างกายต่ำ เช่น ยางซิลิโคน ยางไนไตรล์ (NBR) และยางยูรีเทน (PU) เนื่องจากยังไม่สามารถใชยางธรรมชาติทดแทนได้ จึงจำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศในปริมาณมาก ในขณะที่การวิจัยและพัฒนาวัตถุดิบยางธรรมชาติและผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ยังขาดความต่อเนื่อง และมีข้อจำกัดค่อนข้างมาก จะมีเพียงบริษัทขนาดใหญ่หรือบริษัทต่างชาติที่สามารถลงทุนวิจัยและพัฒนา ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ของไทย

รูปที่ 3 ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ยางและวัสดุทางการแพทย์อื่นๆ ของไทย

รูปที่ 4 ปริมาณการใช้ยางในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางต่างๆ ของไทยในปี พ.ศ. 2562

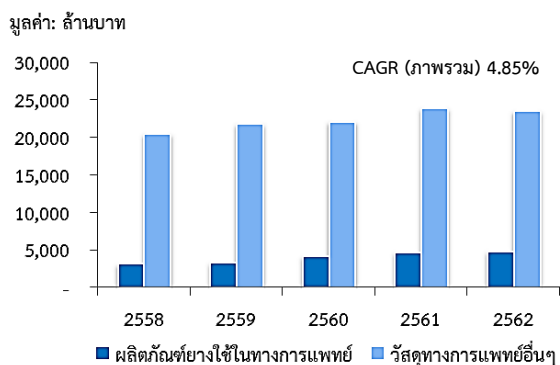
⁴ ผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์และที่เกี่ยวข้องในบทความนี้ประกอบด้วย ถุงมือผ่าตัด, ถุงมือแพทย์, ถุงยางอนามัย, จุกนม, จุกยา, ปลอกนิ้วยาง, ชุดป้องกันรังสี, ถังน้ำแข็ง, ถังน้ำร้อน, แผ่นผ้าสังทอนยางสำหรับใช้ในโรงพยาบาล, สายสวน, หลอดฉีดยา เข็มฉีดยา หลอดสวน แกนสอดและของที่คล้ายกัน, ชุดอุปกรณ์ที่ใช้ทางหลอดเลือดดำ

⁵ รวบรวมโดย RTEC

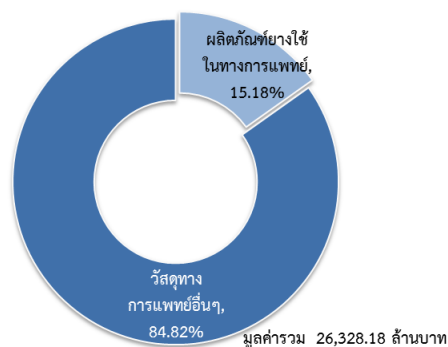
⁶ อ้างอิงตัวเลขจาก “สถิติยางประเทศไทย” (ปีที่ 49, 2563) กองการยาง กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ประมวลโดย RTEC

ตลาดในประเทศ

ตลาดผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ในประเทศไทยประกอบด้วยกลุ่มโรงพยาบาลของรัฐและเอกชน สถานบริการอื่นๆ ของรัฐ ศูนย์วิจัย คลินิกเอกชน และผู้บริโภครวมไป ซึ่งมีทั้งการจำหน่ายโดยตรง (กรณีของรัฐจะเป็นไปตามนโยบายและกฎระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง) จำหน่ายผ่านร้านค้าขนาดใหญ่ จำหน่ายปลีก จำหน่ายผ่านตัวแทน และจำหน่ายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยกลุ่มโรงพยาบาลถือเป็นกลุ่มที่มีการแข่งขันสูงทั้งด้านคุณภาพและราคา เนื่องจากการสั่งซื้อในปริมาณมากและมีศักยภาพสูง ซึ่งที่ผ่านมาภาพรวมตลาดในประเทศเติบโตอย่างต่อเนื่อง สะท้อนจากตัวเลขการนำเข้าในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2558-2562 ภาพรวมขยายตัวเพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 10 มีมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์⁷ 3,997.68 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 15.18 เมื่อเทียบกับมูลค่าวัสดุทางการแพทย์นำเข้าทั้งหมดที่มีมูลค่า 26,328.18 ล้านบาท

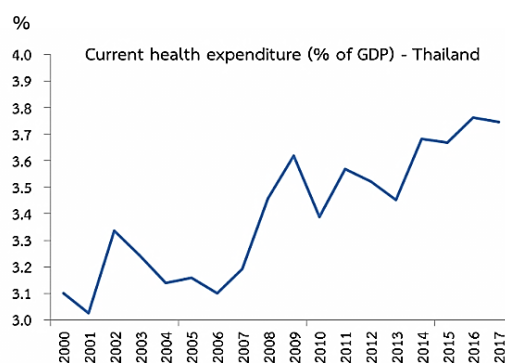

รูปที่ 5 มูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ และวัสดุทางการแพทย์อื่นๆ ของไทยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2558-2562

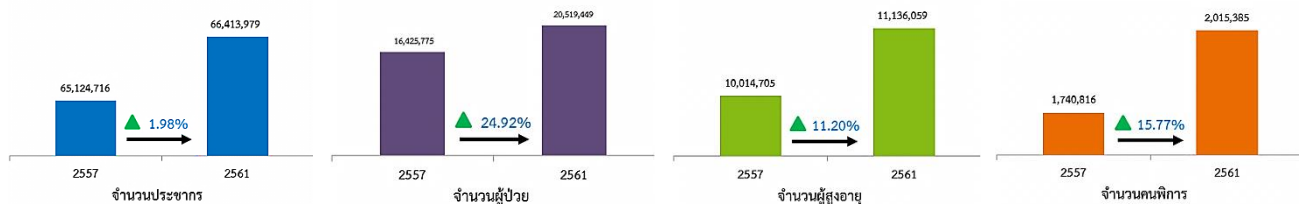

รูปที่ 6 สัดส่วนมูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ และวัสดุทางการแพทย์อื่นๆ เฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2562

การเติบโตของตลาดในประเทศมีปัจจัยหนุนสำคัญทั้งการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร จำนวนผู้ป่วย จำนวนผู้สูงอายุ อุบัติการณ์ของโรคเรื้อรัง ความตระหนักในการดูแลสุขภาพและสุขอนามัยของผู้บริโภค รวมถึงการสนับสนุนอุตสาหกรรมแพทย์ของภาครัฐ ทำให้การใช้จ่ายด้านสุขภาพในประเทศเพิ่มขึ้นทุกปี (รูปที่ 7 และ 8)⁸ ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมแพทย์ และความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์และวัสดุทางการแพทย์ในประเทศไทยเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

รูปที่ 7 สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของไทยเทียบกับ GDP

รูปที่ 8 ปัจจัยต่างๆ ที่เอื้อให้ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพและสุขอนามัยในประเทศไทยสูงขึ้น

⁷ ผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ถุงมือผ่าตัด, ถุงมือแพทย์, ถุงยางอนามัย, จุกนม, จุกยา, ปลอกนิ้วยาง, ชุดป้องกันรังสี, ถุงน้ำแข็ง, ถุงน้ำร้อน, แผ่นผ้าสิ่งทอพยาบาลสำหรับใช้ในโรงพยาบาล, หลอดฉีดยา, สายสวน, ชุดอุปกรณ์ที่ใช้ทางหลอดเลือดดำ

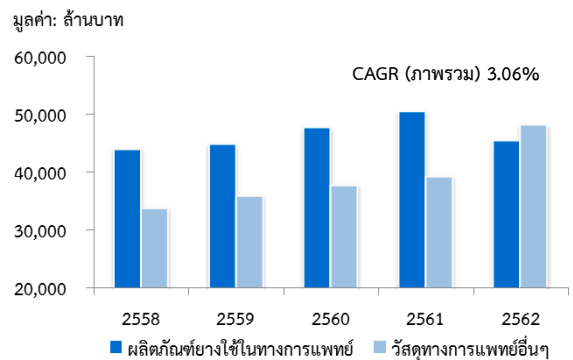
⁸ ประมวลจากข้อมูลของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และสำนักงานสถิติแห่งชาติ

อย่างไรก็ตาม ผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์และที่เกี่ยวข้องที่ไทยนำเข้าส่วนใหญ่คือ สายสวน⁹ (มูลค่า 1,359.60 ล้านบาท) ถุงมือตรวจโรคและถุงมือผ่าตัด (มูลค่า 1,271.86052 ล้านบาท) หลอดฉีดยา (มูลค่า 759.77 ล้านบาท) ชุดอุปกรณ์ที่ใช้ทางหลอดเลือดดำ (มูลค่า 425.88 ล้านบาท) ซึ่งส่วนใหญ่นำเข้าจากมาเลเซีย (ร้อยละ 23.77) จีน (ร้อยละ 15.19) ญี่ปุ่น (ร้อยละ 13.39) สหรัฐฯ (ร้อยละ 10.96) และฟิลิปปินส์ (ร้อยละ 9.84) โดยผลิตภัณฑ์นำเข้าส่วนใหญ่ผลิตจากยางสังเคราะห์

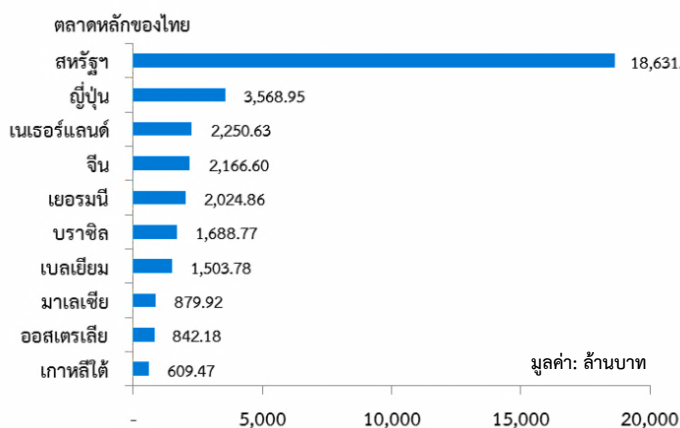
การเติบโตของตลาดผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ในประเทศไทยจะสะท้อนจากขนาดของประชากร และปัญหาสุขภาพ จำนวนผู้สูงอายุมีเพิ่มขึ้น อุบัติการณ์โรคเรื้อรัง และการตระหนักในการดูแลสุขภาพของประชาชน นอกจากนี้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ที่กำลังประสบปัญหาในปัจจุบัน จะเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์เพิ่มขึ้น ดังนั้นตลาดจึงมีโอกาสดีต่อไปและมีแนวโน้มที่ดี อย่างไรก็ตาม ผลิตภัณฑ์หลายรายการไม่สามารถผลิตได้ในประเทศและยังไม่ตอบโจทย์และสอดคล้องความต้องการของตลาดในประเทศ อีกทั้งยังไม่สามารถใช้อย่างธรรมชาติทดแทนได้มากนัก รวมถึงขาดการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ต้องพึ่งพาการนำเข้าปริมาณมาก

การส่งออก

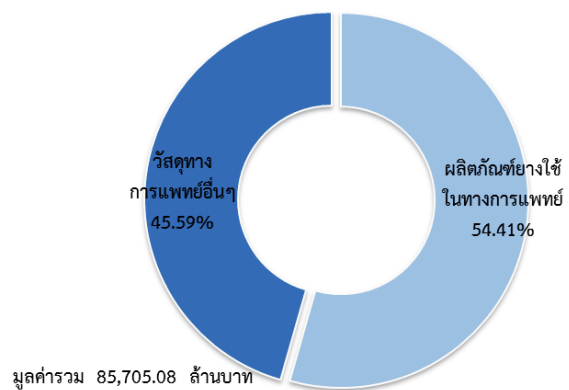
ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2558-2562 ภาพรวมการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ของไทยถือว่าเติบโตได้ดี (ยกเว้น พ.ศ.2562 หดตัวเล็กน้อย) โดยในปี พ.ศ.2560-2561 มีอัตราการเติบโตมากกว่าร้อยละ 5 มีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกเฉลี่ยร้อยละ 54.41 (46,633.70 ล้านบาท) เมื่อเทียบกับวัสดุทางการแพทย์รวมที่มีมูลค่าเฉลี่ย 85,705.08 ล้านบาท¹⁰ ส่วนใหญ่เป็นการส่งออกถุงมือแพทย์¹¹ (มูลค่า 27,048.11 ล้านบาท) ถุงมือผ่าตัด (มูลค่า 8,413.44 ล้านบาท) ถุงยางอนามัย (มูลค่า 5,540.40 ล้านบาท) ชุดอุปกรณ์ที่ใช้ทางหลอดเลือดดำ (มูลค่า 4,926.23 ล้านบาท) โดยตลาดส่งออกสำคัญ¹² คือ สหรัฐฯ (ร้อยละ 40.84) ญี่ปุ่น (ร้อยละ 7.83) จีน (ร้อยละ 4.94) เยอรมนี (ร้อยละ 4.46) บราซิล (ร้อยละ 3.71) เบลเยียม (ร้อยละ 3.30) มาเลเซีย (ร้อยละ 1.93) ออสเตรเลีย (ร้อยละ 1.85) และเกาหลีใต้ (ร้อยละ 1.34) (รูปที่ 9, 10 และ 11)

รูปที่ 9 มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ และวัสดุทางการแพทย์อื่นๆ ของไทยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2558-2562

รูปที่ 10 ตลาดส่งออกหลักผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ และวัสดุทางการแพทย์อื่นๆ ของไทยในปี พ.ศ. 2562

รูปที่ 11 สัดส่วนมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ และวัสดุทางการแพทย์อื่นๆ เฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2562

⁹ สายสวน (พิกัดศุลกากร 9018.39.10) ประกอบด้วย สายสวนหัวใจและหลอดเลือด สายสวนสำหรับหลอดเลือดแดง สายสวนสำหรับการขับถ่ายปัสสาวะ สายสวนทางหลอดเลือดดำและสายสวนพิเศษ (อ้างอิงจาก MediU)

¹⁰ ประมวลข้อมูลตัวเลขจาก Medical Intelligent Unit (MedIU)

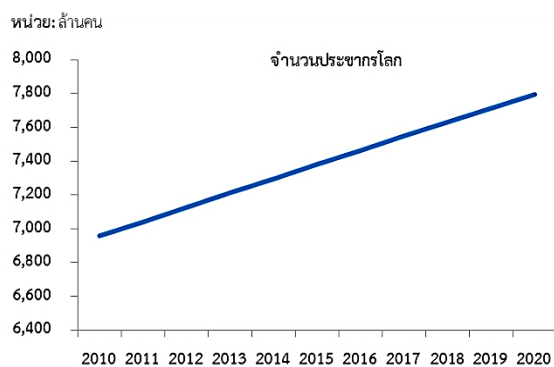
¹¹ ถุงมือแพทย์จะรวมถุงมืออื่นๆ ไว้ด้วย แต่มีมูลค่าน้อย

¹² สัดส่วนตลาดส่งออกและนำเข้าผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ในปี พ.ศ. 2562

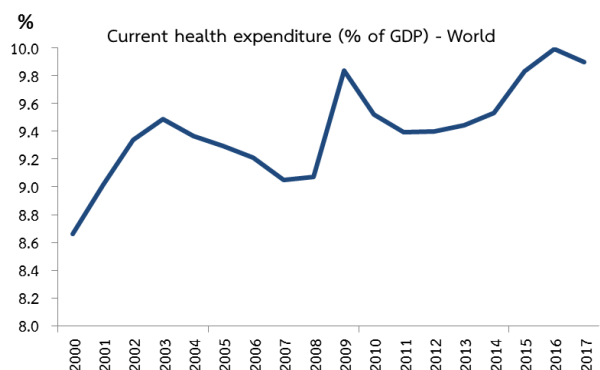
ภาพรวมตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ของไทยเติบโตได้ดี โดยตลาดหลักยังคงเป็นสหรัฐฯ มีสัดส่วนมูลค่าตลาดถึงร้อยละ 40 เมื่อเทียบกับตลาดส่งออกทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มถุงมือตรวจโรคและถุงมือผ่าตัดถึงกว่าร้อยละ 90 (มูลค่าตลาดรวมประมาณ 17,600 ล้านบาท) โดยมีปัจจัยหนุนจากขนาดตลาดที่ใหญ่และมีความต้องการใช้สูง การขยายตัวของอุตสาหกรรมเครื่องมือแพทย์ อุปกรณ์โรคเรื้อรังและโรคอุบัติใหม่ ทำให้ปริมาณการผลิตในสหรัฐฯ ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ นอกจากนี้ ไทยยังได้รับประโยชน์จากการยกเว้นภาษีถุงมือยางทางการแพทย์ที่ส่งออกไปยังสหรัฐฯ อีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมถือว่าไทยยังส่งออกผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ได้ไม่หลากหลาย ผลิตภัณฑ์ส่งออกหลักยังคงเป็นถุงมือยางทางการแพทย์ ถุงยางอนามัย ในขณะที่ผลิตภัณฑ์หลักอื่นๆ เช่น สายสวน หลอดฉีดยา ยังไม่สามารถผลิตและส่งออกเพื่อสอดคล้องกับความต้องการของตลาดโลกได้ นอกจากนี้ การออกกฎระเบียบ และข้อกำหนดต่างๆ สำหรับผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ที่เข้มงวดของสหรัฐฯ และกลุ่มสหภาพยุโรป รวมถึงปัญหาการแพ้โปรตีนที่ผลิตจากยางธรรมชาติยังเป็นปัจจัยบั่นทอนให้ไทยสูญเสียความได้เปรียบในการแข่งขันด้านการส่งออก และการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ของไทย

▶ ตลาดผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ของโลก

เนื่องจากผลิตภัณฑ์วัสดุและอุปกรณ์ทางการแพทย์มีความจำเป็นต่อความต้องการใช้ของทุกประเทศ ทำให้มีมูลค่าตลาดสูงและมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากรายงานผลการวิจัยของหลายสำนักที่ระบุถึงการเติบโตของตลาดผลิตภัณฑ์วัสดุและอุปกรณ์ทางการแพทย์ เช่น marketsandmarkets.com ระบุว่า คาดว่าในปี พ.ศ. 2568 มูลค่าตลาดอุปกรณ์ทางการแพทย์ทั่วโลกจะอยู่ราว 133.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือเติบโต (CAGR) ร้อยละ 4.6 เพิ่มขึ้นจาก 132.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ.2563 โดยมีปัจจัยหนุนหลักคือ การเพิ่มขึ้นของโรคเรื้อรังและโรคอุบัติใหม่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเติบโตของอุตสาหกรรมทางการแพทย์ ความตระหนักในการดูแลและรักษาสุขภาพของผู้บริโภคมีเพิ่มขึ้น จำนวนประชากรโลกเพิ่มขึ้น ทำให้ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้นตามไปด้วย สะท้อนจากสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพต่อ GDP ของโลกเพิ่มขึ้น (รูปที่ 12¹³ และ 13¹⁴)

รูปที่ 12 จำนวนประชากรของโลกในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2553-2563

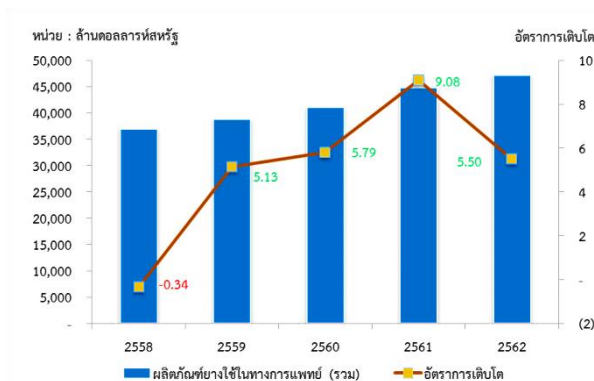
รูปที่ 13 สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของโลกเทียบกับ GDP

นอกจากนี้ บริษัท Deloitte ซึ่งเป็นบริษัทที่ปรึกษาทางธุรกิจระดับโลกได้คาดการณ์สถานการณ์ตลาดผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ของโลกในรายงาน “The 2020 Global Health Care Outlook” โดยระบุว่า การใช้จ่ายด้านสุขภาพในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2562-2566 ในทุกภูมิภาคของโลกจะเพิ่มขึ้น มีอัตราการเติบโต (CAGR) ร้อยละ 5 เพิ่มขึ้นจากช่วงระหว่างปี พ.ศ.2557-2561 ที่มีอัตราการเติบโตร้อยละ 2.7 โดยคาดว่าทวีปอเมริกาเหนือจะมีการใช้จ่ายด้านสุขภาพเติบโตเร็วขึ้นในช่วงเวลาที่คาดการณ์ ส่วนตลาดที่มีการเติบโตมากที่สุดคือ ประเทศแถบตะวันออกกลางและทวีปแอฟริกา ร้อยละ 7.4 และเอเชีย ร้อยละ 7.1 ตามลำดับ

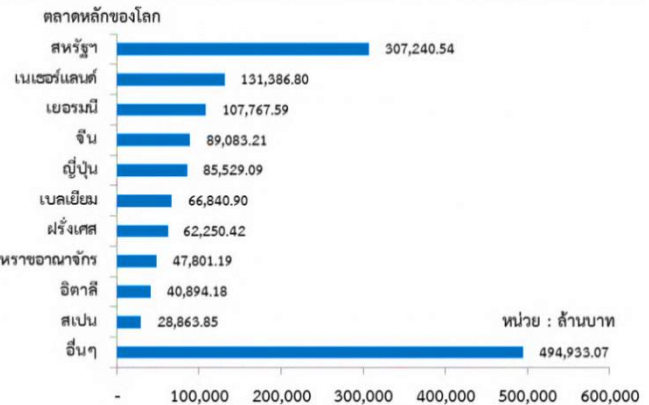
¹³ ประมวลจาก <https://www.worldometers.info>

¹⁴ ประมวลจาก <https://data.worldbank.org>

สำหรับภาพรวมตลาดผลิตภัณฑ์ยางที่ใช้ในทางการแพทย์ของโลก¹⁵ ถือว่าเติบโตได้ดี สะท้อนตัวเลขการนำเข้าในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2558-2562 มีอัตราการเติบโต (CAGR) ร้อยละ 4.99 ผลจากการเติบโตค่อนข้างมากของตลาดผลิตภัณฑ์กลุ่มสายสวน หลอดสวน ท่อสอด เข็ม และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง¹⁶ ถุงมือแพทย์ ถุงมือผ่าตัด หลอดฉีดยา โดยในปี พ.ศ.2562 กลุ่มหลอดสวน สายสวนฯ ครองส่วนแบ่งการตลาดสูงถึงร้อยละ 65 มีมูลค่า 30,596.31 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ประมาณ 9 แสนล้านบาท) และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 6.01 (รูปที่ 14)

รูปที่ 14 มูลค่าการนำเข้าผลิตภัณฑ์ยางที่ใช้ในทางการแพทย์และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องของโลกในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2558-2562

รูปที่ 15 ตลาดผลิตภัณฑ์ยางที่ใช้ในทางการแพทย์รายสำคัญของโลก ในปี พ.ศ.2562

ตลาดหลักผลิตภัณฑ์ยางที่ใช้ในทางการแพทย์ของโลกคือ สหรัฐฯ มีมูลค่าประมาณ 9,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ประมาณ 3 แสนล้านบาท) และเติบโตค่อนข้างมาก ส่วนใหญ่มีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์กลุ่มสายสวน หลอดสวนฯ ถุงมือแพทย์ และหลอดฉีดยา/เข็มฉีดยาสูง รองลงมาคือ เนเธอร์แลนด์ (ประมาณ 1.3 แสนล้านบาท) เยอรมนี (ประมาณ 1 แสนล้านบาท) จีน (8.9 หมื่นล้านบาท) ญี่ปุ่น (8.5 หมื่นล้านบาท) และเป็นตลาดที่เติบโตสูงเช่นเดียวกัน (รูปที่ 15¹⁷) สำหรับประเทศผู้ส่งออกสำคัญของโลกคือ สหรัฐฯ มาเลเซีย ญี่ปุ่น จีน เยอรมนี ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์

ปัจจัยหนุนสำคัญที่ทำให้ตลาดผลิตภัณฑ์ยางและวัสดุที่ใช้ในทางการแพทย์ของโลกเติบโตคือ เป็นผลิตภัณฑ์ที่จำเป็นต่อสุขอนามัยและสุขภาพของมนุษย์ การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและผู้สูงอายุ อุบัติการณ์โรคเรื้อรังและโรคอุบัติใหม่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเติบโตของอุตสาหกรรมทางการแพทย์ ความตระหนักในการดูแลและรักษาสุขอนามัยของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น รวมถึงปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานด้านการสาธารณสุขที่ดีและมีประสิทธิภาพ ปัจจัยเหล่านี้หนุนการนำเข้าผลิตภัณฑ์ยางที่ใช้ในทางการแพทย์ของโลกเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

▶ ผลกระทบจาก COVID-19 ต่อตลาดผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ที่สำคัญ

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2563 ทำให้มีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะไทยที่ต้องพึ่งพาการส่งออก แต่การระบาดของ COVID-19 ได้ผลักดันให้ความต้องการถุงมือทางการแพทย์และผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น หน้ากากอนามัยเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยใน 10 เดือนแรกของปี พ.ศ.2563 ปริมาณการส่งออก

รูปที่ 16 ปริมาณการส่งออก การนำเข้า และอัตราการเติบโตของถุงมือแพทย์และหน้ากากอนามัยของไทยในปี พ.ศ.2562 และ 2563 (10 เดือน)

	ส่งออก (ม.ค.-ต.ค.)		นำเข้า (ม.ค.-ต.ค.)	
	2562	2563	2562	2563
ถุงมือแพทย์ (ล้านคู่)	5,225.97	5,875.77	451.73	559.36
(%Δ)		12.43		23.83
หน้ากากอนามัย (กก.)	362	309,261	132,854	199,060
(%Δ)		85,331.22		49.83

¹⁵ ผลิตภัณฑ์ยางที่ใช้ในทางการแพทย์และที่เกี่ยวข้องที่นำมาพิจารณาประกอบด้วย ถุงมือผ่าตัด, ถุงมือแพทย์, ถุงยางอนามัย, จุกนม จุกยา ปลอกนิ้วยาง และสินค้าที่คล้ายกัน, หลอดฉีดยา, สายสวน หลอดสวน ท่อสอด เข็ม และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง, แผ่นผ้าสิ่งทออนามัยสำหรับใช้ในโรงพยาบาล

¹⁶ ผลิตภัณฑ์กลุ่มสายสวน หลอดสวน ท่อสอด เข็ม และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ใช้พิกัดศุลกากร 9018..39

¹⁷ ตัวเลขเทียบอัตราแลกเปลี่ยน 1 USD = 31 บาท (อัตราแลกเปลี่ยนเฉลี่ยจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในปี พ.ศ.2562)

ถุงมือแพทย์ของไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.43 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี พ.ศ.2562 ส่วนปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 23.83 สำหรับหน้ากากอนามัย¹⁸ ปริมาณการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างมากจาก 362 กิโลกรัม เป็น 309,261 กิโลกรัม ในขณะที่การนำเข้าเพิ่มขึ้นจาก 132,854 กิโลกรัม เป็น 199,060 กิโลกรัม หรือเติบโตถึงร้อยละ 49.83 (รูปที่ 16)

ทาง Malaysian Rubber Glove Manufacturers Association (MARGMA) ซึ่งเป็นองค์กรหลักด้านศูนย์กลางข้อมูลการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมถุงมือยางมาเลเซีย ได้ปรับเพิ่มคาดการณ์ความต้องการใช้ถุงมือยางของโลกโดยรวมในปี พ.ศ.2563 เมื่อเดือนมีนาคมที่ผ่านมา โดยระบุว่าเพิ่มขึ้นเป็น 345,000 ล้านชิ้น จากเดิมที่เคยคาดการณ์ไว้ก่อนเกิดการระบาดของ COVID-19 ไว้ที่ 3 แสนล้านชิ้น¹⁹ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ถือเป็นภาวะช็อกที่ส่งผลให้ความต้องการใช้ถุงมือทางการแพทย์และเวชภัณฑ์ด้านการป้องกันจะยังคงเพิ่มขึ้นและมีแนวโน้มไปจนถึงปลายปี พ.ศ.2564 อีกทั้งการเป็นสินค้าที่ตอบโจทย์แนวโน้มการใช้งานของโลกจากชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ซึ่งจะส่งผลให้ปริมาณความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเพิ่มขึ้นอีกมาก

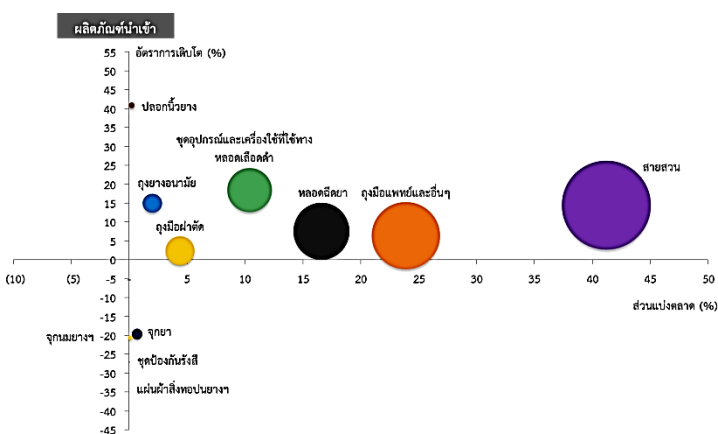
หากพิจารณาโดยภาพรวม ผลจากการระบาดของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยตั้งแต่อุตสาหกรรมต้นน้ำที่ต้องเร่งผลิตน้ำยางเพื่อป้อนการผลิตถุงมือแพทย์ และเป็นโอกาสที่โรงงานแปรรูปน้ำยางขึ้นจะยกระดับการผลิตไปสู่การผลิตถุงมือยางเองด้วย อีกทั้งการเพิ่มกำลังการผลิตถุงมือยางของบริษัทรายใหญ่ต่างๆ รวมถึงนักลงทุนต่างชาติเข้ามาขยายการผลิตในประเทศไทยมากขึ้น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนจะส่งผลให้เกิดการใช้ยางมากขึ้น และผลักดันราคาน้ำยางให้สูงขึ้นตามไปด้วย

▶ ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ของไทย

ความต้องการผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์จะแตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่นๆ เนื่องจากอุปสงค์จะไม่ได้สะท้อนตามปัจจัยเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เพราะเป็นสินค้าที่จำเป็นต่อสุขภาพ การดูแลรักษาชีวิต ศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจหรืออุตสาหกรรมจึงไม่ได้พิจารณาประเด็นปัจจัยทางเศรษฐกิจ แต่มักจะพิจารณาในเรื่องปัจจัยการผลิต คู่แข่ง ตลาด และปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

ตลาดในประเทศ

ตัวเลขการนำเข้าผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์และที่เกี่ยวข้องของไทยสามารถสะท้อนความต้องการใช้ของตลาดในประเทศได้ดี โดยผลิตภัณฑ์ที่ไทยพึ่งพาการนำเข้าสูงคือ สายสวน ชุดอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ทางหลอดเลือดดำ มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยกว่าร้อยละ 15 ซึ่งประเทศไทยยังผลิตใช้เองได้น้อย เนื่องจากต้องใช้วัตถุดิบยางสังเคราะห์และพลาสติกที่เน้นสมบัติด้านความปลอดภัยต่อร่างกายสูง จึงยังถือเป็นข้อด้อยของวัตถุดิบยางธรรมชาติ และเป็นปัจจัยจุดรั้งสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขันของผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้ของไทย สำหรับผลิตภัณฑ์ที่มีการเติบโตสูงคือ ป्लอกนิ้วยาง (เติบโตมากกว่าร้อยละ 40) และถุงยางอนามัย แม้จะมีส่วนแบ่งตลาดในประเทศต่ำ แต่มีศักยภาพและมีโอกาสพัฒนาและหาช่องทางทำตลาดได้อีกมาก

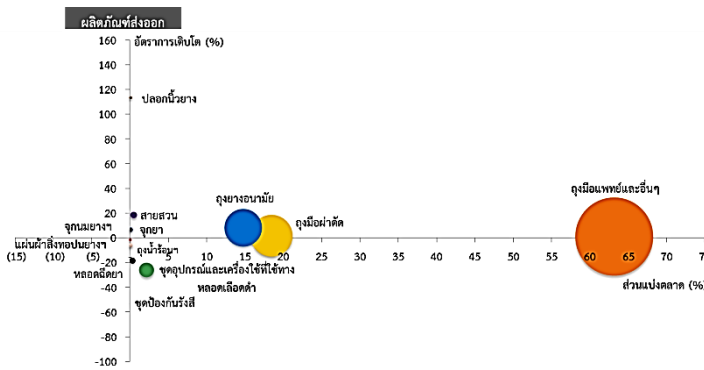
รูปที่ 17 ส่วนแบ่งการตลาดและอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์นำเข้าของไทย ในปี พ.ศ.2562

¹⁸ หน้ากากอนามัย (Surgical masks) เฉพาะพิกัดศุลกากร 6307.90.40

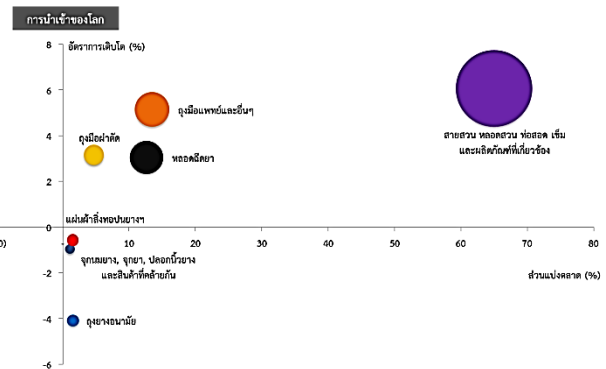
¹⁹ จากบทความ “COVID-19 ดันความต้องการถุงมือทางการแพทย์ของโลกเพิ่มขึ้น EIC ชี้มาเลเซียได้อานิสงส์จากการส่งออกมากกว่าไทย”, Economic Intelligent Center, SCB, 1 มิ.ย.2563

ส่วนแบ่งการตลาดและอัตราการเติบโตสำหรับผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ส่งออกของไทย

เปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์นำเข้าของโลก

รูปที่ 18 ส่วนแบ่งการตลาดและอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ส่งออกของไทย ในปี พ.ศ.2562

รูปที่ 19 ส่วนแบ่งการตลาดและอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์นำเข้าของโลก ในปี พ.ศ.2562

ผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ที่มีศักยภาพและครองตลาดโลกสูงสุดคือ กลุ่มสายสวน หลอดสวน ท่อสอดเข็ม และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ถุงมือแพทย์ หลอดฉีดยา อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าไทยจะมีศักยภาพในการผลิตและส่งออกถุงมือแพทย์เป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากมาเลเซีย แต่มีสัดส่วนการตลาดโลกไม่ถึงร้อยละ 15 และตอบสนองตลาดได้น้อยมากในผลิตภัณฑ์การแพทย์อื่นๆ (ยกเว้นถุงยางอนามัย) เนื่องจากไทยมีข้อด้อยในเรื่องวัตถุดิบยางธรรมชาติในผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ และยังขาดความต่อเนื่องในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทั้งการผลิต วัตถุดิบ และตัวผลิตภัณฑ์ จึงไม่สามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้ และไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ยางธรรมชาติในกลุ่มผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ได้มากนักเมื่อเทียบกับคู่แข่งอย่างมาเลเซีย จึงถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ของไทย

► โอกาสและแนวโน้มของตลาดผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์

ผลิตภัณฑ์วัสดุทางการแพทย์หรือเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ถือเป็นสินค้าจำเป็น มีปริมาณความต้องการใช้สูงในตลาดโลก และมีปัจจัยเอื้อทั้งจากนโยบายสนับสนุนของภาครัฐในการให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และศูนย์กลางการส่งออกเครื่องมือแพทย์ของภูมิภาค (Medical Hub) การขยายตัวของอุตสาหกรรมเครื่องมือทางการแพทย์ทั่วโลก การได้รับสิทธิประโยชน์จากมาตรการทางการค้าจากคู่ค้าสำคัญ การเพิ่มขึ้นของอุบัติการณ์โรคเรื้อรังและโรคอุบัติใหม่ ส่งผลให้แนวโน้มความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์เติบโตต่อเนื่อง แต่ไทยยังมีข้อด้อยในเรื่องการวิจัยและพัฒนาวัตถุดิบน้ำยางเพื่อใช้ผลิตเวชภัณฑ์ทางการแพทย์หลายรายการจึงต้องพึ่งพาการนำเข้ามูลค่าสูง และถือเป็นจุดอ่อนและข้อจำกัดของผู้ผลิตขนาดกลางและเล็กของไทย จึงยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากยางธรรมชาติซึ่งเป็นฐานทรัพยากรหลักของประเทศมาผลิตได้มากนัก มีเพียงถุงมือทางการแพทย์ที่ไทยยังมีศักยภาพในการผลิตและส่งออกได้มาก แต่ก็ยังไม่สามารถแข่งขันกับคู่แข่งอย่างมาเลเซียได้ อีกทั้งการพึ่งพาวัตถุดิบจากน้ำยางธรรมชาติยังเป็นปัญหาสำหรับผู้ผลิต หากคู่แข่งและผู้ใช้หลักเช่น มาเลเซียและสหรัฐฯ ไม่ได้หยุดพัฒนานายางสังเคราะห์เพื่อใช้ทดแทนน้ำยางธรรมชาติ รวมถึงแก้ปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิตในประเทศของตน โอกาสที่ไทยจะสูญเสียตลาดหรือถูกแย่งส่วนแบ่งตลาดก็จะมีเพิ่มขึ้นไปอีก ดังนั้นการใช้ยางเพื่อเพิ่มมูลค่าสำหรับผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ การขยายการผลิตในผลิตภัณฑ์อื่นๆ การวิจัยและพัฒนาวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ การขยายตลาดให้กว้างขึ้น และการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐ ยังคงเป็นโจทย์ที่สำคัญและความท้าทายอย่างมากต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ของไทย

อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ของไทยมีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ที่สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ (Strengths)

ประเทศไทยสามารถผลิตวัตถุดิบยางธรรมชาติได้เป็นอันดับหนึ่งของโลก และน้ำยางมีคุณภาพ ไม่มีความเสี่ยงด้านการขาดแคลนวัตถุดิบ รวมถึงมีความพร้อมด้านสถานพยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์มีศักยภาพสูง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเอื้อจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่สำคัญของโลก มีค่ารักษาพยาบาลและค่าครองชีพไม่สูงมาก

2. จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ (Weaknesses)

- ยางธรรมชาติซึ่งเป็นวัตถุดิบที่สำคัญของประเทศในการสร้างมูลค่าเพิ่มยังมีปัญหาในด้าน
 - สมบัติที่เป็นข้อจำกัดในการใช้ผลิตผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ ได้แก่ การก่อให้เกิดการแพ้โปรตีน และสมบัติการเสื่อมสภาพได้ง่ายของยางธรรมชาติ
 - ราคามีความผันผวนตามภาวะเศรษฐกิจ อุปทาน ราคาน้ำมัน และตลาด ทำให้มีความเสี่ยงด้านต้นทุนการผลิตที่ไม่นิ่ง หรือควบคุมได้ยาก
- ขาดเทคโนโลยีในการผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่หรือผลิตภัณฑ์ที่ต้องใช้เทคโนโลยีสูงในการผลิต
- ผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นผู้ผลิตขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) ทำให้มีข้อจำกัดในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ผลผลิต การลงทุน การวิจัยและพัฒนา รวมถึงความสามารถในการหาตลาดซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญ
- การวิจัยและพัฒนา ยังมีน้อยทั้งในหน่วยงานวิจัยภาครัฐและภาคเอกชน การทำวิจัยและพัฒนาอาจมีเฉพาะในบริษัทรายใหญ่ นอกจากนี้ยังขาดแคลนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา

3. โอกาส (Opportunities)

- ตลาดโลกมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการระบาดของ COVID-19 ที่ยังคงยืดเยื้อ ทำให้แนวโน้มความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ของโลกเพิ่มขึ้น
- ปัจจัยเอื้อสำคัญอื่นๆ เช่น จำนวนประชากรและการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุทั่วโลก อุบัติการณ์โรคเรื้อรังและโรคอุบัติใหม่ ความตระหนักในการดูแลและรักษาสุขภาพของผู้นับถือศาสนาเพิ่มขึ้น และการขยายตัวของอุตสาหกรรมเครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์ทั่วโลก จะส่งผลต่อการเติบโตของตลาดในอนาคต
- ประเทศไทยได้รับการยอมรับด้านคุณภาพการบริการและมาตรฐานการรักษา รวมถึงบุคลากรทางการแพทย์
- การสนับสนุนของภาครัฐที่เอื้อต่อการลงทุน การขยายการผลิตและส่งออกวัสดุและเครื่องมือทางการแพทย์ของไทย ได้แก่
 - นโยบายผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และเป็นศูนย์กลางการส่งออกเครื่องมือแพทย์ของภูมิภาค (Medical Hub) ของภาครัฐ
 - สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ให้สิทธิและประโยชน์ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลแก่ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมผลิตเครื่องมือแพทย์และชิ้นส่วนตามระดับเทคโนโลยี และขยายเวลาการยกเว้นภาษีเพิ่มเติมแก่ผู้ประกอบการ SMEs
 - มาตรการทางการค้ากับประเทศต่างๆ เช่น การยกเว้นภาษี จะหนุนให้เกิดการลงทุนและพัฒนาขยายการผลิตและส่งออกวัสดุและเครื่องมือทางการแพทย์ของไทยให้เติบโตได้อย่างต่อเนื่อง

4. อุปสรรค (Threats)

- อุตสาหกรรมเครื่องมือแพทย์เป็นอุตสาหกรรมที่ต้องใช้เทคโนโลยีสูงในการผลิต ปัจจุบันประเทศไทยยังขาดเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐานที่จะสนับสนุนอุตสาหกรรมเครื่องมือแพทย์อยู่มากพอควร เช่น ศูนย์ทดสอบมาตรฐานและรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ บุคลากร รวมทั้งมีการแข่งขันที่สูงจากคู่แข่งในต่างประเทศหรือคู่แข่งจากต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศ

2. เครื่องมือแพทย์เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานด้านคุณภาพสูง มีกฎระเบียบ ข้อกำหนด และมาตรฐานสากลในการทดสอบผลิตภัณฑ์ที่เข้มงวดและมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นอุปสรรคต่อการผลิตและการส่งออก เนื่องจากจะต้องผลิตให้ได้ตามมาตรฐานสากล เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานและมีความปลอดภัยในการใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

ผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์ถือเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสำคัญอย่างมากทั้งในแง่สินค้าที่มีความจำเป็นต่อมนุษย์ ทั้งในเชิงมูลค่า การแข่งขัน และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรหลักในประเทศ และมีโอกาสเติบโตได้อีกมาก ซึ่งโอกาสที่คู่แข่งจะเร่งพัฒนาทั้งการผลิตและตลาดเพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งการตลาดก็มีสูง หากไทยสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศ และบรรลุเป้าหมายของการเพิ่มปริมาณการใช้ยางในประเทศ ก็มีโอกาที่จะทำให้อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะและแนวทางเพื่อเพิ่มศักยภาพแก่ผลิตภัณฑ์ยางใช้ในทางการแพทย์และเพิ่มส่วนแบ่งตลาดทั้งในและต่างประเทศ ดังนี้

1. การเร่งสร้างมูลค่าเพิ่ม โดย

- 1) การวิจัยและพัฒนาวัตถุดิบน้ำยางเพื่อให้ใช้ผลิตเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ได้หลากหลายมากขึ้นและเพื่อลดความเสี่ยงหรือส่งผลกระทบต่อร่างกายมนุษย์ต่ำ
- 2) การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีลักษณะเฉพาะและมีนวัตกรรมมากขึ้น และสร้างความแตกต่าง (Differentiation) ของผลิตภัณฑ์ให้ต่างจากคู่แข่ง

2. การขยายตลาดใหม่ และรักษา/เพิ่มส่วนการตลาดหลัก โดยการพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และหาพันธมิตรทางการค้าหรือตัวแทนในการติดตามและรักษาความสัมพันธ์กับฐานลูกค้าในตลาดอย่างใกล้ชิด เพื่อรักษาตลาดส่งออกหลักได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ทำการขยายการส่งออกไปยังตลาดที่มีการเติบโตสูง หรือมีแนวโน้มที่ดี

3. การใช้ประโยชน์จากสื่อดิจิทัลและรูปแบบการค้าสมัยใหม่อื่นๆ เพื่อเพิ่มช่องทางและเข้าถึงตลาดได้มากขึ้น

4. การพัฒนาและสร้างตราสินค้าให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล จะช่วยเพื่อความสามารถในการแข่งขันสินค้าไทยอย่างยั่งยืนในตลาดได้

5. รัฐบาลควรสนับสนุนด้าน

- 1) ส่งเสริมให้เกิดการวิจัยและพัฒนาวัตถุดิบน้ำยางเพื่อให้ใช้ผลิตเวชภัณฑ์ทางการแพทย์ได้หลากหลายมากขึ้นและมีความต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ทดแทนการนำเข้า และเพิ่มมูลค่าแก่ยางพารา
- 2) ส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการไทยโดยเฉพาะ SMEs ทั้งด้านการลงทุน การผลิต การวิจัยและพัฒนา และการตลาด เพื่อให้มีความเข้มแข็งมากขึ้นและสามารถแข่งขันได้มากขึ้น
- 3) การขยายความร่วมมือทางการค้าและเปิดตลาดสินค้ากับประเทศต่างๆ โดยเฉพาะตลาดใหม่ๆ ขยายตลาดอื่นๆ ที่มีโอกาสเติบโตสูง

ผู้เขียน : นิตรณันท์ ไตรงาม

ศูนย์วิจัยเทคโนโลยียาง (RTEC)

คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

E-mail: nittrnant@gmail.com

(สงวนลิขสิทธิ์โดยศูนย์วิจัยเทคโนโลยียาง คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล)